

УДК 35.08+351.74

Буткевич Сергій Анатолійович — начальник науково-дослідної лабораторії проблем службової діяльності органів внутрішніх справ Кримського юридичного інституту Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Актуальні питання боротьби з тероризмом

У статті розглянуто актуальні питання правового регулювання та організації боротьби з тероризмом в Україні, а також юридичну відповідальність за скоєння злочинів терористичної спрямованості у країнах СНД; наведено пропозиції щодо вдосконалення антитерористичного законодавства.

Ключові слова: тероризм, антитерористичне законодавство, правове регулювання, злочини терористичної спрямованості.

Тероризм з'являється, коли суспільство переживає кризу, насамперед у сфері ідеології та державно-правовій системі. В такому суспільстві виникають різноманітні опозиційні групи — політичні, соціальні, національні, етнічні, релігійні, — для яких стає сумнівною законність і доцільність існування чинної влади та системи державного управління в цілому. Якщо зазначені групи приходять до висновку, що не можуть досягнути власних цілей законним шляхом, вони можуть спробувати досягти бажаного результату за допомогою насильства, тобто тероризму.

У міру нарощування своїх сил і можливостей терористичні організації майже завжди як-небудь дистанціюються від свого початкового ідеологічного центру і починають функціонувати самостійно. Але справжня незалежність і самостійність терористичної організації з'являється тоді, коли за рахунок початкової фінансової підтримки прихильників і спонсорів створена система базування і тренувань та забезпечене її фінансування.

Ми згодні з В. Н. Кубальським [1, с. 1], який вважає, що тероризм глобалізується та його небезпека має тенденцію до зростання в усьому світі. Тероризм є однією з найгостріших проблем і загроз для світової спільноти на початку III тисячоріччя, яка негативно впливає як

на різні сфери суспільного життя всередині держави, так і на різні аспекти міжнародних відносин.

Очевидним після терористичних актів 11 вересня 2001 року в США став планетарний масштаб цієї проблеми. Якщо в часи “холодної війни” головною проблемою було збереження миру на континенті, то сьогодні такою, поряд з іншими, є проблема боротьби з тероризмом. У низці глобальних проблем, що несуть загрозу для всього людства, ООН виділяє 12 і серед них – боротьба зі злочинністю і тероризмом. Вжиття відповідних заходів щодо боротьби з тероризмом – одне із зобов’язань, яке Україна взяла на себе, вступаючи до Ради Європи.

Дослідженням окремих питань боротьби з тероризмом займалися такі вчені, як В. Ф. Антипенко, О. С. Допілка, В. П. Смельянов, Ю. А. Іванов, В. В. Крутов, В. А. Ліпкан, С. М. Мохончук, Л. В. Новікова, М. В. Семикін та інші. Проте, питання щодо висвітлення актуальних проблем боротьби з тероризмом на пострадянському просторі окремо не вивчалось, а в існуючих наукових працях досліджувалось фрагментарно або в рамках ширшої кримінально-правової проблематики.

Метою статті є аналіз антитерористичного законодавства України та країн Співдружності Незалежних Держав (далі — СНД), а також вироблення пропозицій щодо вдосконалення національної системи боротьби з тероризмом.

Відповідно до ст. 7 Закону України “Про основи національної безпеки України” [2] на сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами національній безпеці України, стабільності в суспільстві *у сфері державної безпеки* є: злочинна діяльність проти миру і безпеки людства, насамперед, поширення міжнародного тероризму; загроза використання з терористичною метою ядерних та інших об’єктів на території України; поширення засобів масового ураження і засобів її доставки; недостатня ефективність існуючих структур і механізмів забезпечення міжнародної безпеки та глобальної стабільності; *в екологічній сфері*: небезпека техногенного, у тому числі ядерного та біологічного, тероризму; *в інформаційній сфері*: комп’ютерна злочинність та комп’ютерний тероризм.

В Україні за останні роки у сфері боротьби з тероризмом зроблено чимало: прийняті закони України “Про боротьбу з тероризмом” [3], “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом” [4], ратифіковано ряд міжнародних конвенцій антитерористичної спрямованості [5—8], Кримінальний кодекс України (далі — КК України) містить низку статей, які передбачають кримінальну відповідальність за скоєння злочинів, пов’язаних із терористичною діяльністю (статті 258—258⁴) [9].

Однак, вжиті заходи ще не привели до створення належної правової бази у сфері протидії тероризму. Національне антитерористичне законо-

давство досі не набуло системного характеру, а його застосування вимагає опори на фундаментальні наукові дослідження із зазначеної проблематики. Доводиться констатувати, що нині в Україні залишається теоретично не розробленою взагалі або малодослідженою в науковому плані низка ключових проблем боротьби з тероризмом. Це стосується, передусім, розуміння соціальної і правової природи тероризму, визначення його сутнісних ознак, правового статусу суб'єктів боротьби з тероризмом, виділення окремої категорії “антитерористичні заходи” тощо.

Тероризм є складною науковою проблемою, розв'язання якої потребує застосування системно-комплексного міжгалузевого підходу, проведення досліджень у галузі кримінального, адміністративного, конституційного, міжнародного права, криминології, політології, соціології, психології, спеціальної тактики, оперативно-розшукової діяльності, військової та інших наук. Саме тому зазначені обставини зумовили актуальність проведення комплексних наукових досліджень даної проблематики Кримським юридичним інститутом Одеського державного університету внутрішніх справ у рамках спеціальності 21.07.05 — службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку.

На слушну думку В. Н. Кубальського, антитерористичне законодавство — це закони, інші нормативно-правові акти, а також окремі правові норми, які стосуються запобігання тероризму, встановленню кримінальної відповідальності за участь у терористичній діяльності в будь-якій формі, врегулювання діяльності державних органів чи їх спеціальних підрозділів, до компетенції яких входить протидія тероризму. Крім того, до антитерористичного законодавства України відносяться належним чином ратифіковані державою міжнародні договори у сфері протидії тероризму [1, с. 11]. Використання у зазначеному визначенні термінів “запобігання” та “протидія” тероризму є не випадковим, оскільки першочерговими завданнями боротьби з тероризмом мають бути запобігання, виявлення, припинення, мінімізація наслідків терористичної діяльності [10, с. 59].

З метою наведення додаткових аргументів щодо гармонізації національного антитерористичного законодавства розглянемо окремі положення нормативних актів країн пострадянського простору. Передусім варто зазначити, що переважна більшість злочинів терористичного характеру віднесена до глав “Злочини проти громадської безпеки”, “Злочини проти основ конституційного ладу й безпеки держави”, “Злочини проти миру й безпеки людства” Кримінальних кодексів країн СНД, проте мають певну специфіку щодо визначення складів злочинів.

Так, ст. 214 Кримінального кодексу Азербайджанської Республіки [11] закріплює злочином тероризм, тобто здійснення вибуху, підпалу або інших дій, які створюють небезпеку загибелі людей, заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо ці дії скоєні

з метою порушення громадської безпеки, залякування населення або здійснення впливу на прийняття рішень органами влади відповідно до вимог винної особи, а також погроза скоєння зазначених дій з цією ж метою. Кваліфікуючими обставинами цього злочину є: скоєння зазначених дій групою осіб за попередньою домовленістю; повторність; із застосуванням вогнепальної зброї; скоєння зазначених дій організованою групою або смерть за необережністю потерпілого чи інші тяжкі наслідки.

На відміну від Закону України “Про боротьбу з тероризмом” [3], що визначає терористичний акт як злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена ст. 258 КК України [9], за кримінальним законодавством Азербайджанської Республіки [11] терористичним актом є посягання на життя державного чи громадського діяча, а також представника іноземної держави, яке скоєне з метою припинення його службової чи політичної діяльності або з помсти за таку діяльність.

Ст. 217 Кримінального кодексу Республіки Вірменія [12] майже повністю дублює положення ст. 214 Кримінального кодексу Азербайджанської Республіки [11], проте відносить до кваліфікуючих обставин цього складу злочину ще й дії, пов’язані з використанням зброї масового ураження або радіоактивних речовин чи скоєння інших дій, які можуть спричинити масові людські жертви. Окремими складами злочинів передбачені: терористична акція проти представника іноземної держави чи міжнародної організації, тобто застосування насилля до нього, або його викрадення, позбавлення волі, вбивство, якщо ці дії скоєні з метою провокації війни або ускладнення міжнародних відносин (ст. 388); міжнародний тероризм, тобто організація або здійснення на території іноземної держави вибуху чи підпалу або інших дій, спрямованих на знищення людей або нанесення ним тілесних пошкоджень, знищення або пошкодження будівель, споруд, доріг, комунікацій, засобів зв’язку чи іншого майна, здійснені з метою розпалення міжнародних ускладнень, війни або дестабілізації внутрішньої обстановки іноземної держави.

Окрім того, у статтях 104 (Вбивство) і 112 (Умисне заподіяння тяжкої шкоди здоров’ю) Кримінального кодексу Республіки Вірменія [12] кваліфікуючими обставинами є скоєння злочинних дій, пов’язаних з тероризмом.

Статті 126 і 288 Кримінального кодексу Республіки Білорусь [13] також передбачають відповідальність за міжнародний тероризм і тероризм відповідно. У зв’язку з тим, що визначення цих понять і відповідальності аналогічні вищезазначеним країнам, ми не будемо зупинятися на них детальніше, а розглянемо інші склади злочинів:

— ст. 290 — погроза здійснення вибуху, підпалу або інших дій, які створюють небезпеку загибелі людей, нанесення ним тілесних

ушкодженъ, заподіяння шкоди у великих розмірах або настання інших тяжких наслідків з метою дестабілізації громадського порядку, або залякування населення, або здійснення впливу на прийняття рішень державними органами, або перешкоджання політичній чи іншій громадській діяльності (погроза скоєнням акту тероризму);

— ст. 290¹ — надання або збирання грошових коштів, цінних паперів або іншого майна, в тому числі майнових прав і виключних прав на результати інтелектуальної діяльності, будь-яким способом з метою використання в терористичній діяльності (фінансування терористичної діяльності);

— ст. 124 (Терористичний акт проти представника іноземної держави) і 359 (Терористичний акт). Основна різниця між зазначеними складами злочинів полягає в тому, що в першому випадку об'єктом злочину є життя і здоров'я представника іноземної держави чи міжнародної організації, а метою — провокація міжнародних ускладнень або війни; у другому — об'єктом є життя і здоров'я державного чи громадського діяча, а метою — дестабілізація громадського порядку, вплив на прийняття рішення державними органами, перешкоджання політичній чи іншій громадській діяльності або помста за таку діяльність;

— ст. 361, об'єктивна сторона якої включає публічні заклики до скоєння терористичних актів зі шкодою для зовнішньої безпеки Республіки Білорусь, її суверенітету, територіальної недоторканості, національної безпеки та обороноздатності або розповсюдження матеріалів, які містять такі заклики.

У Кримінальному кодексі Республіки Казахстан [14] міститься низка статей, які передбачають відповідальність за злочини терористичної спрямованості:

1) тероризм (ст. 233), до кваліфікуючих обставин якого відносяться: діяння, скоєні повторно або із застосуванням зброї чи предметів, що застосовуються як зброя, вибухових речовин чи вибухових пристроїв, які можуть завдати реальну загрозу для життя і здоров'я громадян (ч. 2); дії, пов'язані із застосуванням або погрозою застосування зброї масового знищення, радіоактивних матеріалів і скоєнням або загрозою скоєння масових отруєнь, розповсюдження епідемій чи епізоотій, а також інших дій, що можуть спричинити масову загибель людей, або спричинили смерть людини за необережністю чи інші тяжкі наслідки (ч. 3); посягання на життя людини, скоєне з метою порушення громадської безпеки, залякування населення чи впливу на прийняття рішення державними органами Республіки Казахстан, іноземною державою чи міжнародною організацією, а також посягання на життя державного або громадського діяча, скоєне з цією ж метою, а також з метою припинення його державної чи іншої політичної діяльності або з помсти за таку діяльність (ч. 4);

2) пропагування тероризму або публічні заклики до скоєння акту тероризму (ст. 233¹). Ці дії набувають особливої актуальності при розповсюдженні матеріалів зазначеного змісту, використанні засобів масової інформації, з використанням свого службового становища або здійснені керівником громадського об'єднання;

3) створення, керівництво терористичною групою та участь у її діяльності (ст. 233²);

4) фінансування екстремізму або терористичної діяльності (ст. 233³).

Кримінальний кодекс Киргизької Республіки [15] передбачає лише два склади злочину: тероризм (ст. 226); посягання на життя державного чи громадського діяча з метою припинення його державної чи іншої політичної діяльності або з помсти за таку діяльність — терористичний акт (ст. 294).

Кримінальне законодавство Республіки Молдова [16] окрім типових об'єктивних сторін складу злочину тероризм (ст. 278) також відносить й специфічну — тероризм, пов'язаний з умисним вбивством (ч. 4). Крім того, передбачена відповідальність за діяльність із фінансування й матеріального забезпечення терористичних актів (ст. 279), під якою розуміється умисне надання чи збирання різними способами, безпосередньо чи опосередковано, фінансових коштів чи матеріалів з метою їх використання для скоєння терористичних актів.

Кримінальний кодекс Російської Федерації [17] передбачає відповідальність за:

1) терористичні акти (ст. 205);

2) сприяння терористичній діяльності (ст. 205.1), що полягає у схиленні, вербовці чи іншому втягненні особи у скоєння хоча б одного зі злочинів, передбачених статтями 205 (Терористичний акт), 206 (Захоплення заручника), 208 (Організація незаконного озброєного формування або участь у ньому), 211 (Угон повітряного, водного судна чи залізничного транспорту), 277 (Замах на життя державного або громадського діяча), 278 (Насильницьке захоплення чи утримання влади), 279 (Озброєний закат) і 360 (Напад на осіб чи установи, які користуються міжнародним захистом), озброєння чи підготовка особи з метою скоєння хоча б одного із зазначених злочинів, а також фінансування тероризму;

3) публічні заклики до здійснення терористичної діяльності або публічне виправдання тероризму (ст. 205.2), які полягають у публічних заявах про визнання ідеології і практики тероризму правильними, такими, що потребують підтримки та наслідування.

У нашому дослідженні хотілося б зупинитися й на термінології, що використовується в антитерористичному законодавстві. Так, у тлумачному словнику [18] термін “боротьба” використовується у таких значеннях: 1) сутичка, бійка, в якій кожний з учасників намагається подужати супротивника; 2) активне протистояння, зіткнення між протилежними соціаль-

ними групами, станами, протилежними напрямками, течіями в суспільстві і т. ін.; 3) діяльність, що має на меті подолати або знищити кого-небудь, що-небудь; 4) діяльність, скерована на створення, досягнення чого-небудь. А під терміном “протидія” розуміється дія, спрямована проти іншої дії, перешкоджає їй. Незважаючи на те, що для України питання боротьби з тероризмом ще не набуло такої актуальності, як для інших країн СНД і світу, в національному законодавстві використовується словосполучення “боротьба з тероризмом”, проте, на нашу думку, з урахуванням пріоритетності попередження злочинності доречно буде вживати словосполучення та проводити відповідні заходи в рамках “протидії тероризму”.

Так, відповідно до Указу Президента Республіки Казахстан від 10 лютого 2000 року № 332 [19], основний наголос у роботі державних органів робиться саме на профілактику будь-яких можливих проявів тероризму (посилення контролю за зберіганням, використанням і ввезенням-вивезенням озброєння, боеприпасів і військової техніки; державне регулювання й контроль за туристичними та міграційними процесами; моніторинг діяльності релігійних організацій та розповсюджуваної літератури; депортація за межі країни нелегальних мігрантів; експертиза міжнародних обмінів студентами та викладачами ВНЗ тощо).

Федеральний Закон Російської Федерації “Про протидію тероризму” від 6 березня 2006 року [20] встановлює основні принципи *протидії тероризму*, правові й організаційні основи *профілактики тероризму* й боротьби з ним, мінімізації та (або) ліквідації наслідків прояву тероризму, а також правові та організаційні основи застосування Збройних Сил Російської Федерації у боротьбі з тероризмом. При цьому під протидією тероризму розуміється діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо: попередження тероризму, в тому числі з виявлення й подальшого усунення причин та умов, що сприяють скоєнню терористичних актів (профілактика тероризму); виявлення, попередження, припинення, розкриття й розслідування терористичного акту (боротьба з тероризмом); мінімізація та (або) ліквідація наслідків проявів тероризму.

Саме тому доцільно доповнити ст. 3 “Основні принципи боротьби з тероризмом” Закону України “Про боротьбу з тероризмом” [3] абзацами такого змісту: пріоритет заходів попередження тероризму; мінімізація та (або) ліквідація наслідків прояву тероризму; відповідність заходів протидії тероризму ступеню терористичної загрози; інформування громадськості про акти тероризму та результати проведення контртерористичних операцій.

Крім того, на нашу думку, одним із пріоритетних напрямів боротьби з тероризмом є ліквідація фінансових потоків, що його забезпечують. Дотепер міжнародне співробітництво в цій сфері залишається недостатнім, про що свідчить відносно легке переміщення грошових коштів з однієї країни в іншу, складні процедури розкриття банківської

таємниці в деяких країнах, наявність офшорних зон тощо. Насамперед це відбувається тому, що тривалий час у зв'язку з політичними та економічними причинами на міжнародному рівні недооцінювалася необхідність запобігання або ускладнення доступу організованих злочинних угруповань до необхідних їм фінансових ресурсів, хоча припинення фінансування, на нашу думку, це вирішальний елемент системи їхнього знешкодження. До того ж терористична діяльність на транснаціональному рівні робить беззахисною будь-яку державу.

Головним джерелом фінансування будь-якої терористичної діяльності є доходи, одержані злочинним шляхом. Наявність високоорганізованої та оснащеної військової сили забезпечує терористичній організації становище бути "поза конкуренцією" в будь-якій сфері організованої злочинності. У результаті терористична організація включає у свої структури організовану та неорганізовану злочинність, нарощуючи тим свої можливості й беручи під свій контроль ключові сфери кримінального бізнесу. Сьогодні джерелами фінансування тероризму є не лише внески прихильників та (або) допомога терористичних держав, а, насамперед, контроль торгівлі зброєю, людьми та людськими органами, контрабанди, незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, нелегального гравельного бізнесу тощо. У той же час організованими злочинними формуваннями з метою реалізації своїх задумів широко застосовуються методи, що використовуються в терористичній діяльності: наявність структурних одиниць, які виконують функції розвідки та контррозвідки, рольова градація при розстановці сил та засобів, високий рівень згуртованості та конспірації; корупційні зв'язки у правоохоронних органах та ін.

Такий тероризм спроможний уже до серйозної самостійної діяльності, навіть за межами власної країни. Проте, розгортання зазначеної діяльності можливо лише за наявності структур, створених з метою легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, одержаних злочинним шляхом, у вигляді конвертаційних центрів, контрольованих банківських установ, виробничих підприємств тощо. Легалізація таких доходів найчастіше проводиться в державах, де відсутній або малоефективний фінансовий контроль з боку так званих підрозділів фінансових розвідок [10].

Враховуючи передовий світовий досвід боротьби з тероризмом та вищезазначене, КК України [9] доцільно доповнити окремою статтею 258⁵ "Фінансування тероризму" [21, с. 104], а зі складових об'єктивної сторони ст. 258³ виключити "матеріальне, організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації".

Окрім того, ми вважаємо важливими аспектами в цілеспрямованості заходів світової спільноти у сфері боротьби з тероризмом: здійснення інформаційного обміну; вдосконалення фізичного захисту осіб (держави, суспільства, юридичних і фізичних осіб) й об'єктів (цивільна авіація, ядерні матеріали, судноплавство, стаціонарні платформи, розташовані на конти-

нентальному шельфі та ін.); поліпшення навчання й планів координації дій на випадок надзвичайних ситуацій техногенного, соціально-політичного або криміногенного характеру.

Таким чином, національне антитерористичне законодавство не можна визнати досконалим та адекватним небезпеці, яку несе сучасний тероризм, воно має бути послідовним і цілісним, потребує систематизації, повинно прийматися з урахуванням передового зарубіжного досвіду та рекомендацій міжнародних організацій. Відповідно до принципів боротьби з тероризмом, діяльність відповідних правоохоронних та інших державних органів при проведенні антитерористичних заходів має бути спрямована, насамперед, на запобігання злочинам терористичної спрямованості. Запровадження кримінальної відповідальності за фінансування тероризму потрібно з метою обмеження та припинення грошової або будь-якої матеріальної підтримки тероризму.

Список використаних джерел

1. Кубальський В. Н. Кримінально-правові проблеми протидії тероризму в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 "Кримінальне право та кримінологія ; кримінально-виконавче право" / В. Н. Кубальський. — К., 2007. — 20 с.
2. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
3. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 берез. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 25. — Ст. 180.
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом : Закон України від 28 листоп. 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 1. — Ст. 2.
5. Про ратифікацію Європейської конвенції про боротьбу з тероризмом : Закон України від 17 січ. 2002 р. // Офіц. вісник України. — 2002. — № 6. — Ст. 229.
6. Про ратифікацію Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму : Закон України від 12 верес. 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 43. — Ст. 316.
7. Про ратифікацію Міжнародної конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму : Закон України від 15 берез. 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 33. — Ст. 286.
8. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму : Закон України від 31 лип. 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 39. — Ст. 340.
9. Кримінальний кодекс України : за станом на 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25—26. — Ст. 131.
10. Буткевич С. А. Щодо запобігання та протидії фінансуванню тероризму / С. А. Буткевич // Право і безпека. — 2009. — № 1. — С. 55—60.
11. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики : Закон АР от 30 декабря 1999 г. № 787—ІГ [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://www.base.spinform.ru/show_doc.fwx?regnom=2670.

Борьба с организованной преступностью и коррупцией (теория и практика)

12. Уголовный кодекс Республики Армения : Закон РА от 29 апреля 2003 г. № ЗР—528 [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.parliament.am/legislation.php=1590&lang=rus>.
13. Уголовный кодекс Республики Беларусь : Закон РБ от 9 июля 1999 г. № 275—З. — Минск : “Амалфея”, 2007. — 320 с.
14. Уголовный кодекс Республики Казахстан : Закон РК от 16 июля 1997 г. № 167—1 // Ведомости Парламента Республики Казахстан. — 1997. — № 15—16. — Ст. 211.
15. Уголовный кодекс Кыргызской Республики : Закон КР от 1 октября 1997 г. № 68 [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://lawlib.freenet.uz/laws/kyrgyz/ukkg/conukkg.html>.
16. Уголовный кодекс Республики Молдова : Закон РМ от 18 апреля 2002 г. № 985—XV // Monitorul Oficial. — 2002. — № 128—129. — 13 сентября.
17. Уголовный кодекс Российской Федерации : Федеральный Закон РФ от 13 июня 1996 г. № 63—ФЗ // Сб. законодательства РФ. — 1996. — № 25. — Ст. 2954.
18. Портал української мови та культури [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.slovyk.net>.
19. О мерах по предупреждению и пресечению проявлений терроризма и экстремизма : Указ Президента Республики Казахстан от 10 февраля 2000 г. № 332 [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=00532&ogl=all>.
20. О противодействии терроризму : Федеральный Закон Российской Федерации от 6 марта 2006 г. № 35—ФЗ // Собрание законодательства РФ. — 2006. — № 11. — Ст. 1146.
21. Буткевич С. А. Щодо розбудови системи державного фінансового моніторингу в Україні / С. А. Буткевич // Наук. вісн. Дніпропетровського держ. ун-ту внутр. справ : зб. наук. праць. — 2009. — № 1 (42). — С. 98—106.

В статье рассмотрены актуальные вопросы правового регулирования и организации борьбы с терроризмом в Украине, а также юридическую ответственность за совершение преступлений террористической направленности в странах СНГ; приведены предложения относительно усовершенствования антитеррористического законодательства.

In the article the questions of the legal regulation and the organization of counteraction terrorism in Ukraine, and also the legal responsibility for fulfillment of crimes of a terrorist orientation in the countries of the CIS are considered; the propositions concerning on improvement of the antiterrorist legislation are specified.

Стаття надійшла до редакції журналу 29 жовтня 2009 року.